

İzmir School for the Deaf

İzmir Sağır-lar Okulu

Historical Article
Tarihsel Yazı

Prof. Dr. Yücel Tanyeri, İzmir

Osmanlı döneminde ilk Dilsiz Mektebi, II. Abdülhamit döneminde 30 Eylül 1889 Pazartesi günü Cağaloğlu'ndaki Ticaret Mektebi içerisinde açılmıştır (1, 2). Mektebin Müdürü olan Avusturyalı Grati Efendi, 11 Haziran 1889 tarihinde Maarif Nezaretine bir Layiha vererek "*Memalik-i Şahane'nin her tarafında umumun ihtiyacına müte-nasip olarak dar-ü tahsiller tesis edilmiştir. Lâkin bu kadar tesisat arasında insaniyet nokta-i nazarından ehemmiyet-i azimeyi haiz olup, sağır ve dilsizlere mahsus olarak bir dar-ü tedrisin bulunmaması naz-ar-ı müsamaha ile geçiştirilecek ahvalden değildir.*" diyerek sağır ve dilsizlere ait bir okulun olmamasının önemine değinir. Bu öneri Vükela Heyeti (Bakanlar Kurulu) tarafından hızla kabul edilir ve "*Dersaadet'te dilsiz etfale mahsus olmak ve programında gösterilen dersler talim edilmek ve müddet-i tahsiliyesi dört seneden ibaret bulunmak üzere ne-hari bir mekteb tesis*" muvafık görülür (3).

Osmanlı döneminde ikinci Sağır-Dilsiz Okulu, Merzifon Amerikan Anadolu Koleji bünyesi içerisinde 1910 yılında kurulur. Ancak savaş yılları nedeniyle çok uzun ömürlü olamaz ve 1917 yılında kapanır (4).

Cumhuriyet döneminin ilk "Sağır-Dilsiz Okulu" İzmir Karşıyaka'da "İzmir Dilsiz Mektebi" ismiyle İplikçizâde Köşkünde (Resim 1) Albert Carmona tarafından kurulur (3). Kendisi 1900 yılı Kuşadası doğumlu olan Albert Carmona (Resim 2), sağır ve dilsiz bir kişidir. 1910'lu yıllarda Paris'e gitmiş ve orada Sağır Dilsizler Okulunda eğitim görmüş olan Mösyö Albert Carmona, Paris'ten döndükten sonra İzmir'de bir Sağır-Dilsiz Okulu kurar. Ancak bir kaç yıl sonra Cumhuriyetin ilanı ile birlikte İzmir Dilsiz Mektebi'ni 1923 yılında Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletine devreder ve 1924 yılında İzmir Karşıyaka'da, Cumhuri-

yet'in ilk "Sağır-Dilsiz ve Körler Müessesesi" kurulumu (Resim 3). Bu Okulun Müdürlüğüne Dr. Necati Kemal Bey getirilir (Resim 4). Dr. Necati Kemal Bey (Kıp), Nöroloji Mütihazası olup, eğitimini Fransa'da yapmış ve Özel Eğitim konularını öğrenmiştir (5).

İzmir'de kurulan bu Sağır-Dilsiz Okulunda daha girişte öğrencilerin işitmesi değerlendirilir ve "method orale" ile konuşma eğitimi verilirdi (Resim 5). Burada bir yandan okuma, matematik ve fizik dersleri verilirken, diğer yandan da marangozculuk, oymacılık, demircilik, tesviyecilik, kaynakçılık, kunduracılık, terzilik ve dokumacılık gibi meslekler de bu öğrencilere öğretilir ve onların daha Cumhuriyetin ilk yıllarında üretici bir vatandaş olarak yetiştirilmesi amaçlanırdı (Resim 6) (6).

Cumhuriyet döneminde 1924 yılında, 25 talebe ile eğitime başlayan bu kuruluşun ilerleyen yıllarda talebe sayısı giderek artar ve 1937 yılında 115 öğrencisi vardır (Resim 7).

İzmir Sağır Dilsiz ve Körler Müessesesi 1937 yılına kadar verdiği 73 mezunun mesleklere göre dağılımı o günkü grafik çizime göre bu şekildedir (Resim 8).

Bu Okulda kurulan "Ses ve Pedagoji Laboratuvarı"nda Konuşma Yöntemi (*Method Orale*) ile konuşma eğitimi de başlatılmıştır. Bu eğitimin başarılı sonucunu Dr. Behçet Kamay, bir Radyo konuşmasında aynen şöyle anlatır: "*Necati Kemal Bey, Müessesenin kurulmasından iki sene sonra, 1925'te ilk Türk Tıp Kongresine yetiştirdiği 4 çocuğu arz etti. Büyük Atatürk Locasında bulunuyordu. Necati Kemal, bu 4 çocuk üzerinde metotların tatbikatını birer birer gösterdikten sonra, netice olarak anadan doğma sağır dilsiz bu çocuğa sözü terk etti. Bu yavrucak: "Gazi Mustafa Kemal Paşa" diye söze*

Address for Correspondence/Yazışma Adresi:
Prof. Dr. Yücel Tanyeri, Mithatpaşa Caddesi 1175-25
Uçkuyular, İzmir, Türkiye
E-mail: tanyeri@gmail.com

© Copyright 2016 by Official Journal of the Turkish Society of Otorhinolaryngology and Head and Neck Surgery Available online at
www.turkarchotorhinolaryngol.org

© Telif Hakkı 2016 Türk Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Derneği Makale metnine
www.turkarchotorhinolaryngol.org web sayfasından ulaşılabilir.

DOI: 10.5152/tao.2016.31052016

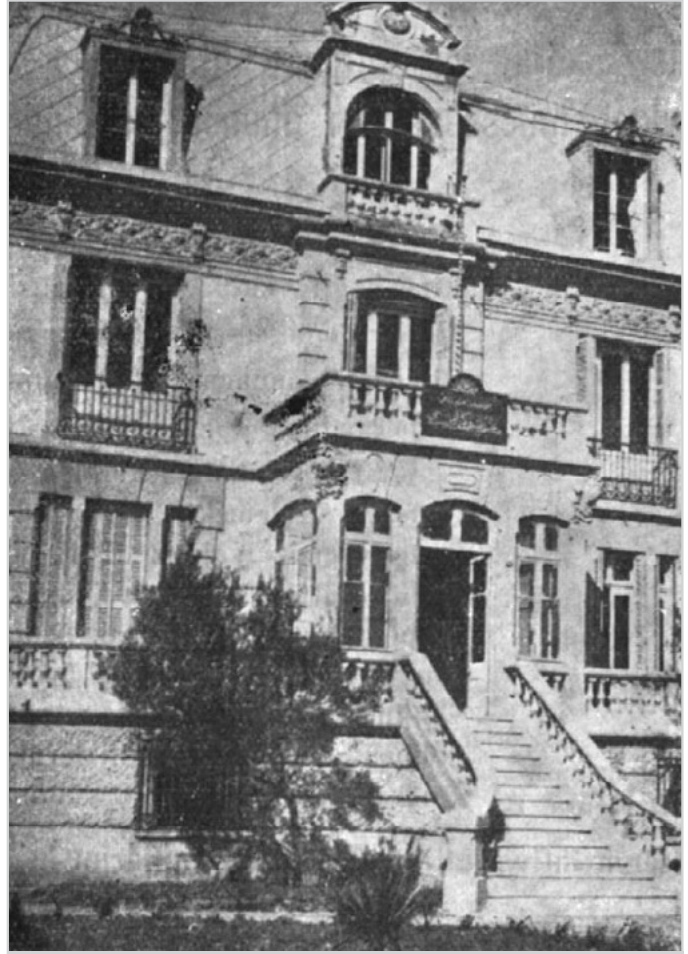
Resim 1. İzmir Karşıyaka'daki ilk Dilsiz Mektebi (öndeki üç binadan ortada olanı)

Resim 2. Albert Carmona, 1921

başladığı zaman bütün salonu hayret ve takdirin derin sükutu istila etmiş, alkışlara Gazi'nin mübarek ellerinin de sesi iştirak etmişti..." (7).

1932 yılında bu Okulun 52 tanesi Sağır ve Dilsiz olmak üzere toplam 68 öğrencisi vardı. Bu öğrencilerin sosyal eksikliklerini gidermek amacıyla oluşturulan ilk Sivil Toplum Örgütü

Resim 3. İzmir Sağır Dilsiz ve Körler Müessesesi

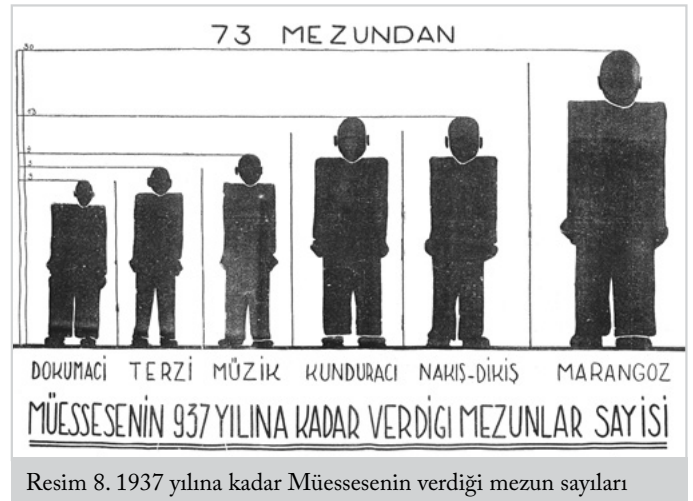
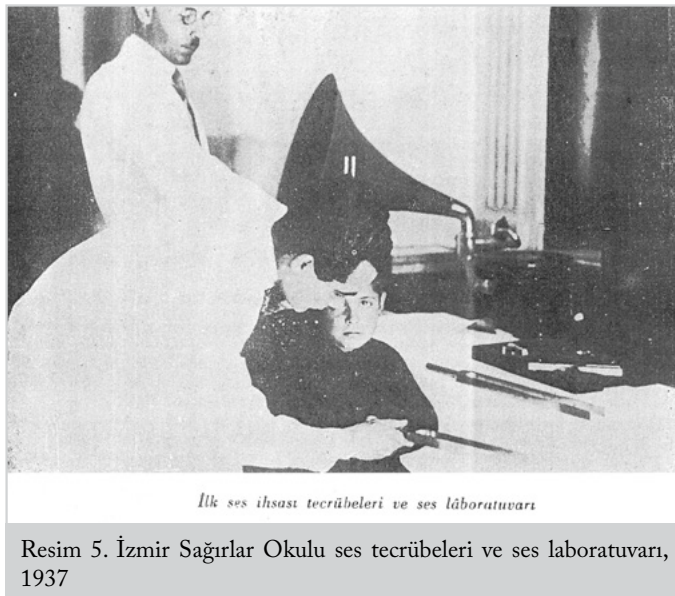
olan "Sağır, Dilsiz ve Körler Himaye Cemiyeti" de 1937 yılında İzmir'de kurulmuştu.

İlerleyen yıllarda sağır-dilsiz sayısının artması ve Karşıyaka'daki okulun yetmemesi üzerine 1951 yılında görme engelliler bu okuldan ayrılarak, sağır öğrenciler Alsancak'daki eski İngiliz Hastanesinin binasına taşınmış ve okulun ismi de "İzmir Sağır-lar Okulu" olarak değiştirilmiştir (Resim 9).

Ege Üniversitesinden Dr. Övünç Günhan Uzmanlık Tezi'ni 1963 yılında burada yapmış ve Sağır-Dilsizlik konusunu 127 sağır öğrenci üzerinde (Resim 10), işitmelerini Atlas Odyometre cihazı ile bilimsel biçimde değerlendirmiştir (Resim 11) (8).

Aynı yıllarda (1964) Ege Üniversitesi Kulak Burun Boğaz Bölümünde "İşitme Engelliler Anaokulu" açılmış, 12 çocuğun konuşma eğitimine başlanmış ve alınan olumlu sonuçlar daha sonra bilimsel platformlarda sunulmuştur.

1951 yılından sonra 40 yıl süreyle eski İngiliz Hastanesinde eğitim veren Sağır-lar Okulu, 1992 yılında Bornova'ya yeni binasına taşınmış ve 24 yıldan beri de burada "İşitme Engelliler İlköğretim Okulu" olarak, 86 yatılı, 64 gündüzlü olmak üzere toplam 150 öğrenci ile eğitimine devam etmektedir.

Genç Türkiye Cumhuriyeti her alanda olduğu gibi özürülüler alanında da önemli uygulamalar başlattı. Sağır okulları, önce yıllarca beraber oldukları Körler ve Geri Zekâlılar okullarından ayrıldılar. Ülkemizde Odyoloji bilim dalında eğitime başlanması, rehberlik hizmetlerinin gelişimi, özel eğitime verilen

önemin artması ile işitme kayıplı çocuklar çağdaş eğitim olanaklarına ve "Sağır Okulu" yerine "İşitme Engelliler Okulu"na kavuştular (9).

1998 yılından itibaren ağır işitme kaybı olan hastalar İzmir'de Bozyaka, Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Tepecik Hastanelerinde, 2000'in üzerinde koklear implant ameliyatı yapılarak işitmelerine yeniden kavuşturulmuş ve İzmir Sağır-Dilsiz Müessesesi de artık tarihteki yerini almıştır.

Resim 9. 1951 yılından sonra Sağırlar Okulu olarak kullanılan eski İngiliz Hastanesi binası

Resim 10. İzmir Sağır-Dilsiz Anaokulu, 1963

Resim 11. İzmir Sağır-Dilsiz Okulunda işitme ölçümleri, 1963

Kaynaklar

1. Tanyeri Y. Development of otorhinolaryngology (ORL) in Turkey between 1880 and 1920. J Laryngol Otol Suppl 2005; 30: 113-4. **[CrossRef]**
2. Ali Haydar. Sağır ve Dilsizler Muallimler Mecmuası 1925; 3: 1237-60.
3. Ergin O. Dilsizler ve Körler Mektebi. Türk Maarif Tarihi, Cilt 3-4, Eser Matbaası. İstanbul 1977; 1165-72.
4. Tanyeri Y. Merzifon Sağır-Dilsiz Okulu, Otoloji-Nörootoloji-Odyoloji Kongresi, sözel sunum. Samsun, 2015
5. Kemal N. Sağır dilsiz, körler ve aptalları ihtiva eden anormal çocuklar müessesesinin onuncu yıl dönümü. Sıhhat Almanakı, Kader Matbaası, 1933; 131-4.
6. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti. Sağır Dilsiz ve Körler Müessesesi 1923-1938, İtimat Basımevi, İzmir 1938.
7. Kamay B. Radyo Konferansları. Sağır Dilsizlerin Talim ve Terbiye Tarihi. Yeni Cezaevi Matbaası, Ankara 1941; 24-32.
8. Günhan Ö. Sağırlık-Dilsizlik, İzmir Sağırlar Okulunda 127 vaka yapılan odiyometrik depistaj münasebetiyle. Uzmanlık Tezi, 1963.
9. Tanyeri Y, Güven AG. The historical aspects of the deaf schools in Turkey compared with other countries. International Conference in Audiology and Otology, June 2-5 2004, Thessaloniki, Greece.